

Miksi tarvitsemme vertailukelpoista tietoa lasten ja nuorten ehkäisevistä palveluista?

Uutta tietoa lasten ehkäisevistä palveluista

TedBM -seminaari, Tampere 8.11.2007

Tutkimusprofessori Matti Rimpelä, Stakes

Terveyden edistämisen vertaistieto (TedBM) -hanke

Hyvinvointityössä perinteisesti:

- | Pieniä yksiköitä - yksilövastuu
- | Johto huolehti työn ”kehyksistä”, ammattihenkilöt vastasivat sisällöstä
  - | Ei suunnitelmallista tarveanalyysiä
  - | Professionaalinen autonomia – sisältö ei kuulunut johdolle
  - | Yhteiset käytännöt sovittiin ”ammattiryhmittäin”
- | **Tarpeiden, käytäntöjen, voimavarojen ja osaamisen yhteensovittaminen yksittäisten työntekijöiden vastuulla!**

Suurten organisaatioiden johtamisessa:

olisi sovittava yhteen:

- | **vastuuväestön tarpeet ja niistä johdetut tehtävät;**
- | **hyvät käytännöt, ja**
- | **henkilöstömitoitus**

***Johdon tulisi vastata* siitä, että henkilöstölle *on mahdollista* vastata tarpeisiin hyvien yhteisten käytäntöjen mukaisesti.**

Panokset

voimavarat
ja kustannukset

Tuotantoprosessi

Ohjelmat, palvelut yms.

Tuotos

Suoritteet

Vaikuttavuus

Vastuuväestöjen terveys/hyvinvointi

**TUOTANNOLLINEN
TEHOKKUUS**

TUOTTAVUUS =
Tuotos/panokset

**TALOU-
DELLISUUS =**
Kustannukset/
tuotos

**ALLOKATIIVINEN
TEHOKKUUS**

TEHOKKUUS =
Vaikuttavuus/
panokset

Tämän kuvan tulisi olla jokaisen hyvinvointiammattilaisen työhuoneen seinällä!

- | **Panokset, tuotokset, prosessit, tuottavuus, vaikuttavuus, tehokkuus.**
- | **Monet ongelmamme johtuvat siitä, että olemme vierastaneet toiminnan seurantaan, arviointia ja kehittämistä johtamisen näkökulmasta**
- | **Jos emme ota näitä asioita haltuumme, joudumme tyytymään kamreerien ja ekonomistien tulkintoihin**

Johtamiseen tarvitaan

- | suunnitelmallista **tarveanalyysiä**
  - | yksilötasolla ja vastuuväestöjen tasolla
- | **yhteisten hyvien käytäntöjen määrittämistä**
  - | ja sovittamista kunkin toimintayksikön vastuuväestön tarpeisiin
- | toiminnan tekemistä **näkyväksi tuotteistamalla ja tunnusluvuilla**
  - | on välttämättömiä suurissa organisaatioissa
- | **toiminnan toteutumisen jatkuvaa seurantaa ja laadun varmistamista**

Mitä tarkoittaa "**terveyden edistämisen tuotteistaminen**"?

Esimerkkinä kodin ja koulun yhteistyö:

- | Osallistuminen hallintoon/Vanhempainyhdistys
- | Poissaolojen hallinta
- | Kehityskeskustelut
- | Laajat terveystarkastukset (vanhempien osallistuminen)
- | Kotikäynnit
- | "Vanhempainsopimus"
- | Ohjelmalliset päättöjuhlat ja muut tilaisuudet vanhemmille
- | **Tuotteistaminen selventää myös osaamisen vaatimuksia**

Seuraavaksi TedBM-hankkeesta

- | **Terveyden edistämisen vertaistietojärjestelmän kehittäminen**
- | **STM:n toimeksiannosta Stakes toteuttaa 2006-2009**
- | ***Kuntien toiminta* väestönsä terveyden lisäämiseksi ja terveyserojen vähentämiseksi**
- | **Pilotteina mm.**
  - | **lasten ja nuorten ehkäisevät terveystalvelut**
  - | **oppimisympäristöt (peruskoulukyselyt)**
- | **Ydinkäsitteenä *terveydenedistämisasiivisuus***

Terveysten edistämis- aktiivisuus (TEA)

- | sovellutus kv. kirjallisuudesta:
= **Health-promotion capacity building**
- | taustalla yleisempi "*capacity building*"
- | YK, Maailmanpankki ym.

TEA kehittyi 1990-luvulla interventiohankkeiden arvioinnista

- | Arvioinnissa ”tehokkaat” eivät toimineet käytännössä
- | Kiinnostuksen painopiste siirtyi
  - | toimintaan, prosesseihin ja niiden määreisiin,
  - | mikä todella toteutui??
  - | tuottavuudesta **tehokkuuteen** arjen toiminnassa
  - | **myös vaikutukset** näkyviksi
- | ***organisaation/yhteisön rakenteeseen, johtamiseen, "kulttuuriin"***

TEA:n ydinteemat

1. Strateginen **sitoutuminen** vastuuväestöjen terveyden edistämiseen ja terveyserojen kaventamiseen
2. Vastuuväestöjen terveyden seuranta ja **tarveanalyysi**
3. Terveystarpeisiin sovitettut **hyvät yhteiset käytännöt**
4. Yhteisten käytäntöjen toteutumisen mahdollistava **toimeenpanorakenne**
5. Toiminnan **jatkuvuus** ja sen vaatima ylläpito
6. Johtamisen mahdollistava **tiedonhallinta** ja **organisaatiokulttuuri**

Vertaistietojärjestelmä

| "Benchmarking" - tietoa **hallinnollisesta yksiköstä**

| Mahdollistaa **toiminnan** vertailun

| **Vertailukehittäminen**

| sisäinen arviointi/kehittäminen

| vertaaminen toisiin vastaaviin toimipaikkoihin

| **Vertailuanalyysi**

| ulkoinen taho tutkii ja analysoi

Millaista tietoa?

| Kvantitatiivisia

- | euroja tai henkilötyövuosia
- | väestöön suhteutettuja tunnuslukuja

| Tosiasioita, vastaajasta riippumattomia:

- | johdon hyväksymä toimintasuunnitelma: kyllä/ei
- | määritelty seurannan tunnusluvut ja raportointi
- laajat terveystarkastukset peruskouluaikana: 0, 1, 2, 3+

| Yleistettäviä arvioita

- | selvät yhteiset kriteerit luokille
- | opiskeluhuoltoryhmän työn suuntautuminen

Kaiken ydin on yhteinen hyvä?? käytäntö

| Onko määritelty? Missä? Miten?

- | sisältö riittävän selvästi (esim. laaja terveystarkastus)
- | toteutumisen seuranta
- | toteutuuko käytännössä?

| Mahdollistavatko voimavarat yhteisen käytännön toteutumisen?

| Johtamisen tietojärjestelmä

- | Toimintaa seurataan rutiinisti
- | Raportointi talousraportoinnin rinnalla

Mitä olemme oppineet?

- | Johtamisen näkökulma on uusi!
- | Osaamme kuvata työtä työntekijän, lapsen ja perheen näkökulmasta, ...
- | ...mutta emme ole tottuneet kuvaamaan toimintayksikköjen kokonaisuutta!
- | Siksi kyselyihin on vaikea vastata, käsitteet outoja: Esim
  - | Kattavuus
  - | Henkilöstöjohtamisen tunnusluvut
- | ***Edessä vielä paljon kehitystyötä!***

Tietoja terveyskeskuksilta

- | Laajempi tietojen keruu päättyi 1979

- | Sittemmin vain käyntitilastoja

  - | lääkärikäynnit/muut käynnit

- | Peruspalvelujen arviointeja

  - | Lääninhallitukset

- | Terveyskeskuskyselyjä

  - | satunnaisia, ei jatkuvan seurannan suunnittelua

  - | 2004 neuvolaselvitys

  - | 2005 selvitettiin kouluterveydenhuolto

Suunnitelmallisen seurannan tarve ajankohtaiseksi

- | Häiriöpalvelujen kuormituksen kasvu
  - | Lastensuojelun sijoitukset
  - | Erityisopetus
  - | Lasten ja nuorison mielenterveyspalvelut
- | Ei tietoa peruspalveluista
- | Kansanterveyslain muutos/asetus
  - | Nykytilan selvitys
- | TedBM -hankkeen pilotti

Tavoitteena lasten/nuorten ehkäiseviä palvelujen suunnitelmallinen seuranta

| Johtamisen näkökulma

- | Mitä tietoa kunnat tarvitsevat?
- | Tilaaja/tuottajamalli
- | Vertailukehittäminen

| Yhteinen käytäntö, myös valtakunnallista tietoa

- | Vertailuanalyysi
- | Asiakastietojärjestelmistä vain osa
- | Kerättävä kyselyillä

Yhteinen tiedonkeruu lasten ja nuorten ehkäisevistä palveluista

- | Valmisteltiin yhteinen esitutkimus
- | STM, Stakes, Neuvolakeskus, Kuntaliitto
- | Lapsuuden kattama kokonaisuus
  - | Neuvolatyö
  - | Kouluterveydenhuolto
  - | Opiskeluterveydenhuolto
- | **Tavoitteena kokonaiskuva lasten ja nuorten ehkäisevistä palveluista**
- | **suhteessa valtakunnallisiin suosituksiin!**

Haasteena vertailukelpoisen tiedon saaminen terveyskeskuksista

- | **Esitutkimuksen perusteella määritellään**
  - | ydintieto ja
  - | sen kerääminen, tallentamisen ja raportointi
  - | ehdotus valmiiksi vuoden 2008 alussa
- | **Päivitys vuosittain huhtikuussa??**
  - | Raportoidaan terveyskeskuskohtaisesti Stakesin tietokannassa
  - | Ensimmäinen päivitys huhtikuussa 2008?
- | **Miten asetuksen tavoitteet toteutuvat?**

Tässä seminaarissa:

- | **Raportoimme ensimmäiset tulokset**
  - | Mahdollisimman pian terveyskeskusten käyttöön
  - | Neuvolatyö
  - | KTH:n laatusuosituksen toteutuminen 2004-2007
- | **Tulostusta myös terveyskeskuskohtaisesti**
  - | Raportin liitteet Stakesin kotisivuilla
  - | Mahdollisuus korjata, päivittää
- | **Keskustelemme ydintiedoista**
  - | Mitä tulisi vuosittain seurata
  - | Alustava ehdotus kouluterveydenhuollosta

Yhteinen tavoite:

Pienin mahdollinen

tunnuslukujen joukko, joka **kuva**

- | tarvetta,
- | voimavaroja,
- | toimintaa ja
- | vaikutuksia

vertailukelpoisesti

Tervetuloa!